

М.А. Сокова (Університет банківської справи Національного банку України, м. Київ, Україна)

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано діяльність існуючої системи підготовки фахівців із фінансового моніторингу в Україні та запропоновано модель організації навчання на прикладі підготовки працівників фінансового моніторингу для банків, що ґрунтується на комплексному та системному підході до організації процесу навчання й координації зусиль суб'єктів первинного та державного фінансового моніторингу.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, навчання, легалізація злочинних доходів.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 11.

М.А. Сокова (Університет банківського дела Національного банку України, г. Киев, Украина)

ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА ДЛЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

В статье проанализирована деятельность существующей системы подготовки специалистов по финансовому мониторингу в Украине и предложена модель организации обучения на примере подготовки работников финансового мониторинга для банков, которая основана на комплексном и системном подходе к организации процесса обучения и координации усилий субъектов первичного и государственного финансового мониторинга.

Ключевые слова: финансовый мониторинг, обучение, легализация преступных доходов.

М.А. Sokova (University of Banking of National Bank of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

PREPARING SPECIALISTS FOR FINANCIAL MONITORING OF BANKING SYSTEM IN UKRAINE

The article analyzes the performance of the existing system preparing specialists for financial monitoring in Ukraine and offers a model for organization of the studies taking the example of preparing specialists for financial monitoring of banks applying complex and system approaches to organization of the processes of teaching and efforts coordination for the subjects in the primary and state financial monitoring.

Keywords: financial monitoring; teaching; illegal incomes laundering.

Постановка проблеми. Прикро зазначати, але в Україні досі відсутня налагоджена ефективна система професійної підготовки спеціалістів з проведення фінансового моніторингу не тільки для банків, а й для інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Якщо для співробітників Національного банку України семінари й тренінги проводять фахівці Департаменту фінансового моніторингу, то для банків України спеціалістів із фінансового моніторингу самостійно готують або самі банки, або комерційні структури. Про якість цієї підготовки свідчить кількість зроблених помилок та ефективність роботи системи в цілому. У цьому контексті необхідно виробити єдині стандарти освіти для фахівців з фінансового моніторингу. При чому ці стандарти повинні бути як для «рядових» співробітників з фінансового моніторингу, так і для фахівців

середньої ланки, а також окремо для працівників, відповідальних за проведення фінансового моніторингу банків. Тому питання підготовки кваліфікованих фахівців у сфері запобігання й протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму (ПВД/ФТ) є актуальним і потребує досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначене питання не знайшло широкого відображення у дослідженнях вітчизняних науковців. Однак дослідженню даного питання приділяли увагу С.В. Діденко [6], С.О. Дмитров [7]. Дослідники здебільшого приділяють увагу лише окремим елементам системи навчання та підготовці фахівців з проведення фінансового моніторингу, залишаючи поза своєю увагою розробку цілісної системи навчання та об'єднання окремих елементів даної системи, тому дана тема є досить актуальною і потребує подальшого дослідження.

Невирішені раніше частини проблеми. На даний час в Україні відсутня єдина система підготовки фахівців у сфері ПВД/ФТ. Існують окремі програми, навчальні семінари, тренінги, які проводяться суб'єктами державного фінансового моніторингу (Національним банком України, Державною комісією цінних паперів та фондового ринку, Державною комісією регулювання ринку фінансових послуг), комерційними структурами, Асоціацією суб'єктів первинного фінансового моніторингу, Навчальним центром Державного комітету фінансового моніторингу України, Національним центром підготовки банківських працівників України [11], а також семінари, організовані спільними зусиллями зазначених суб'єктів.

Основними недоліками в цій сфері такі:

- даний підхід не є системним;
- не має цілісної структури;
- не дозволяє здійснити цілісну підготовку фахівців різних рівнів і напрямів діяльності, які б охоплювали всі аспекти проведення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Метою дослідження є аналіз недоліків існуючої ситуації з підготовки фахівців з фінансового моніторингу та розробка моделі навчання підготовки фахівців у сфері ПВД/ФТ, що ґрунтується на системному підході.

Основні результати дослідження. Для вирішення зазначеної проблеми пропонується розробити модель підготовки фахівців всіх рівнів, яка б охоплювала діяльність та координацію зусиль регулятора – суб'єкта державного фінансового моніторингу і спеціально уповноваженим органом – Державною службою фінансового моніторингу України (ДСФМУ), вищими навчальними закладами, безпосередньо банками та їх працівниками, а також іншими суб'єктами, які беруть участь у процесі підготовки фахівців у сфері ПВД/ФТ. Розглянемо модель побудови системи підготовки фахівців у сфері ПВД/ФТ на прикладі банківської системи (рис. 1). Даний підхід є системним, бо систему визначають як комплекс елементів та їхніх властивостей, взаємодія між якими зумовлює появу якісно нової цілісності. Один із основоположників загальної теорії систем Л. фон Берталанфі визначав систему як комплекс елементів, які взаємодіють [4, 24]. Таким чином, система – це комплекс взаємопов'язаних елементів, що утворюють цілісність.

Наявність істотних стійких зв'язків (відношень) між складовими системи або (та) їхніми властивостями, які перевищують за потужністю (силою) зв'язки (відношення) цих складових з об'єктами, що не входять до цієї системи, є важливим її атрибутом.

Разом з тим, даний підхід характеризується рисами, що є характерними ознаками системи, а саме:

- система є передусім сукупністю елементів. За певних умов елементи, відповідно, можуть розглядатись як системи;

- наявність суттєвих зв'язків між елементами та (або) їх властивостями, що переважають над зв'язками цих елементів з тими, які не входять до даної системи;

- наявність визначеної організації, що проявляється у зменшенні ступеня ентропії (невизначеності) системи порівняно з ентропією системоутворюючих чинників. До таких чинників належать кількість елементів системи, кількість суттєвих зв'язків, якими може володіти елемент, тощо.

- наявність інтегративних властивостей, тобто властивих системі загалом, але не властивих жодному елементу зокрема. Це свідчить про те, що хоча властивості системи і залежать від властивостей елементів, вони не визначаються ними повністю [9, 20].

Отже, у загальному вигляді поняття «система», як і запропонована модель, характеризується:

- множиною елементів;

- зв'язками між ними;

- цілісним характером матеріального об'єкта, явища або процесу.

Також даний підхід передбачає діяльність Національного банку України як координатора у сфері розробки єдиних стандартів для створення навчальних програм для підготовки спеціалістів у сфері ПВД/ФТ, вимог до цих програм, враховуючи норми чинного законодавства України та міжнародні стандарти у сфері ПВД/ФТ.

Першим кроком у цьому напрямі стало розроблення в Університеті банківської справи Національного банку України магістерської програми «Фінансовий моніторинг у банку», керівником якої є С.О. Дмитров [10]. Але ця програма передбачає лише підготовку рядових співробітників фінансового моніторингу банку, які можуть працювати на посадах фахівців у структурних підрозділах фінансового моніторингу банків.

Отже, необхідно окремо розробити навчальну програму для підготовки працівників, відповідальних за проведення фінансового моніторингу в банках (далі – Відповідальні працівники). В межах даної програми доцільно передбачити підвищення кваліфікації Відповідальних працівників, які вже працюють на цій посаді і мають вдосконалювати свої знання з метою відповідності їх динамічним нормам чинного законодавства. За результатами проходження програм має бути передбачено складання іспитів (або тестування) і видача відповідних сертифікатів. У першому випадку сертифікат про відповідність посаді Відповідального працівника банку та можливість обіймати дану посаду. У другому – про підвищення кваліфікації Відповідального працівника.

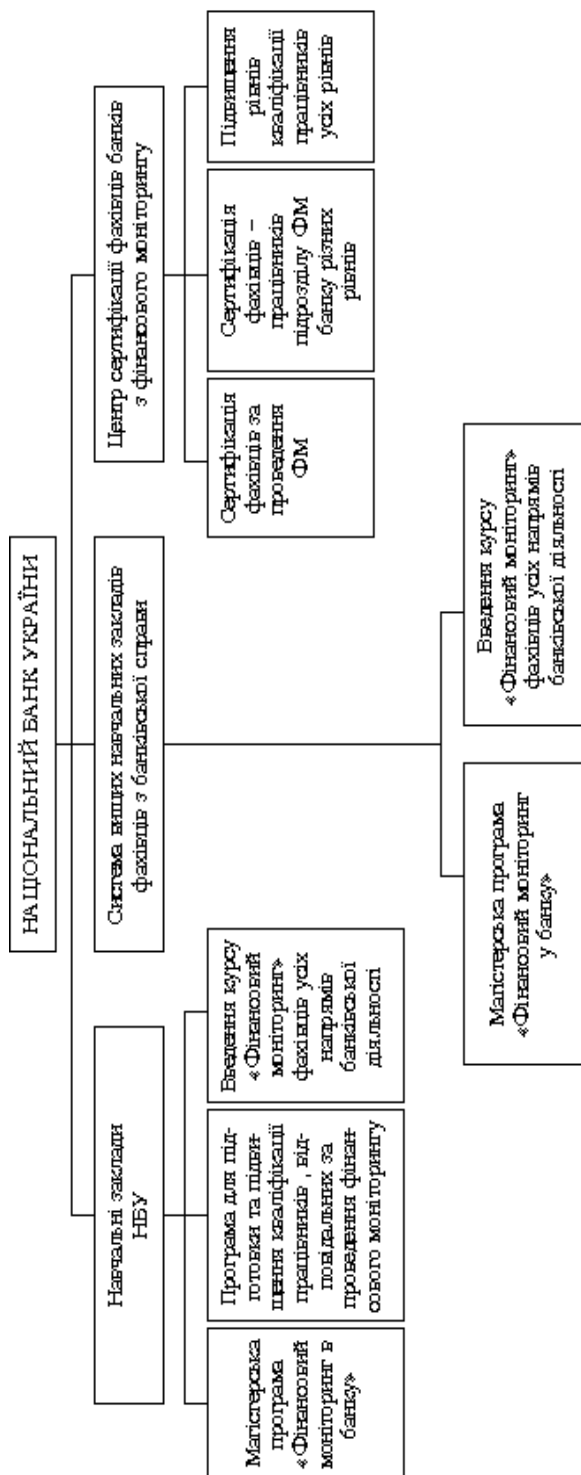

Рис. 1. Модель підготовки фахівців із фінансового моніторингу для банківської системи України, авторська розробка

Наступним кроком повинна бути розробка навчальних програм з фінансового моніторингу для фахівців усіх напрямів банківської діяльності, тому що система фінансового моніторингу в банку ґрунтується на принципі участі кожного працівника банку в межах його повноважень у даному процесі [1]. Саме тому зазначена програма повинна бути впроваджена іншими вищими навчальними закладами, що здійснюють підготовку банківських працівників. Участь Національного банку України в процесі повинна полягати в можливості брати участь в розробці програм і внесенні своїх пропозицій та коментарів до даних програм, оцінки їх на відповідність вимогам чинного законодавства України, а також можливості їх погодження.

Таблиця 1. Основні функції Центру сертифікації фахівців банків із фінансового моніторингу, авторська розробка

№	Функція	Діяльність Центру, що передбачає дана функція
1	Визначення та подання на затвердження до Національного банку України Правил здійснення сертифікації фахівців банків із фінансового моніторингу (далі – Правила)	<ul style="list-style-type: none"> - кваліфікаційні та професійні вимоги до фахівців банків із фінансового моніторингу; - перелік документів, що мають подаватися фахівцями банків із фінансового моніторингу до Центру для проходження сертифікації; - порядок отримання сертифікату Національного банку України на право здійснення фінансового моніторингу банку та продовження терміну його чинності; - розмір оплати за сертифікацію та продовження терміну чинності сертифіката; - порядок складання фахівцями кваліфікаційних іспитів (тестів) для отримання сертифіката і перелік екзаменаційних питань для складання фахівцями кваліфікаційних іспитів (тестів).
2	Центр має проводити в установленому порядку сертифікацію фахівців з фінансового моніторингу	<ul style="list-style-type: none"> - надавати дозвіл на складання фахівцями банків із фінансового моніторингу кваліфікаційного іспиту (тесту); - забезпечувати процедуру складання фахівцями банків із фінансового моніторингу кваліфікаційного іспиту (тесту); - приймати рішення про видачу або відмову у видачі фахівцям банків з фінансового моніторингу сертифіката; - приймати рішення про продовження або відмову у продовженні терміну чинності сертифіката.
3	Право приймати рішення застосування відповідних заходів з метою забезпечення належної якості фінансового моніторингу банку в разі встановлення порушень фахівцями банків із фінансового моніторингу, що мають сертифікат, вимог законодавства України та умов сертифікації	<ul style="list-style-type: none"> - письмове попередження про недопущення надалі порушень; - тимчасове зупинення чинності сертифіката на визначений строк; - відкликання (анулювання) сертифіката.
4	Можливість Центру запрошувати фахівців з фінансового моніторингу на засідання для надання пояснень щодо встановлених фактів порушення ними вимог чинного законодавства або умов сертифікації та можливість Центру подавати банкам України, до яких він вживав заходи впливу, пропозицій про вжиття відповідних санкцій до своїх працівників.	
5	Своєчасне інформування фахівців банків з фінансового моніторингу про зміни у нормативно-правових актах Національного банку України з питань фінансового моніторингу.	

Іншим кроком для функціонування запропонованої моделі є створення Центру сертифікації фахівців банків з фінансового моніторингу (далі – Центр). Метою Центру має бути здійснення навчання та сертифікації фахівців банків з фінансового моніторингу. Центр має бути спеціально створеним органом для забезпечення навчання та сертифікації осіб, які мають намір здійснювати фінансовий моніторинг у банку.

Основними функціями Центру мають бути функції, наведені в табл. 1.

Доцільною була б також публікація Центром списку фахівців, які мають сертифікат, у виданні Національного банку України (журнал «Вісник Національного банку України»), або на офіційному веб-сайті Національного банку України, або на офіційному веб-сайті Центру.

Щодо координації процесу навчання з банками України, доцільно було б передбачити також розробку програм корпоративного (групового) навчання (підвищення кваліфікації) для працівників різних структурних підрозділів банків, у тому числі і спеціалізованих структурних підрозділів з проведення фінансового моніторингу. Дані програми можуть бути розроблені та реалізовуватись разом із фахівцями Національного банку України та Навчального центру ДСФМУ. Обмін досвідом і кооперація зусиль у даній сфері тільки підвищить загальний рівень підготовки фахівців з фінансового моніторингу України.

Висновки. Отже, необхідність підготовки сертифікованих фахівців із питань фінансового моніторингу обумовлена потребами банків, які зацікавлені у фахівцях з високим якісним рівнем підготовки з питань фінансового моніторингу. Впровадження даної моделі підготовки фахівців із фінансового моніторингу дозволить забезпечити комплексний підхід в реалізації навчального процесу, а кооперація зусиль фахівців Національного банку України, ДСФМУ та Центру сертифікації фахівців банків із фінансового моніторингу сприятиме підвищенню його якості й орієнтованості на пріоритети практичного застосування одержаних знань.

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України від 28.11.2002 №249-IV зі змінами та доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.

2. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 №2121-III // zakon1.rada.gov.ua.

3. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова Правління Національного банку України від 14.05.2003 №189 зі змінами та доповненнями // zakon1.rada.gov.ua.

4. *Берталанфі Л. фон.* История и статус общей теории систем // Системные исследования. Методологические проблемы: Ежегодник. – М.: Наука, 1973. – С. 20–37.

5. *Берталанфі Л. фон.* Параметрическая общая теория систем // Системный подход в современной науке. – М.: Прогресс-Традиция, 2004. – С. 37–52.

6. *Діденко С.В., Дмитренко М.Г.* Удосконалення системи протидії та запобігання використанню послуг банків для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму як складова розбудови ефективної системи регулювання та нагляду банківського сектору України // Банківська система: стійкість і перспективи розвитку: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції по питанням банківської економіки (Поліський державний університет, м. Пінськ, 20–22.05.2010) / Національний банк республіки Білорусь. – Пінськ: ПолесГУ, 2010 – С. 162–165.

7. *Коваленко В.В., Дмитров С.О., Єжов А.В.* Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму: Монографія. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 112 с.

8. *Козанкевич Л.* Фінансовий моніторинг у банку: філософія викладання // Газета Університету банківської справи Національного банку України. – 2009. – №3–4. – С. 16–17.

9. *Кустовська О.В.* Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.

10. Фінансовий моніторинг у банку // Університет банківської справи Національного банку України // www.ubs.gov.ua.

11. Центр підготовки банківських працівників України // www.nctbpu.org.ua.

Стаття надійшла до редакції 28.12.2011.

КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Маркетинг для магістрів: Навч. посібник / За заг. ред. д.е.н., проф. М.М. Єромошенка, д.е.н., доц. С.А. Єрохіна: В 2-х т. – Т. 1. – К.: Національна академія управління, 2007. – 604 с.; Т. 2. – К.: Національна академія управління, 2007. – 544 с. Ціна без доставки за 1 том – 45 грн.; за 2 тома – 90 грн.

У навчальному посібнику в концентрованому вигляді викладено зміст усіх нормативних дисциплін по спеціальності «Маркетинг». По кожній з дисциплін базового курсу пропонуються контрольні питання, тести, глосарій і література.

Для викладачів, майбутніх бакалаврів і магістрів, аспірантів, маркетологів-практиків, наукових працівників, а також для всіх, хто цікавиться сучасними технологіями маркетингу.

Зміст

Том 1

- Розділ 1.** Маркетинговий менеджмент
- Розділ 2.** Маркетингові дослідження
- Розділ 3.** Товарознавство
- Розділ 4.** Стандартизація і сертифікація продукції та послуг
- Розділ 5.** Поведінка споживача
- Розділ 6.** Логістика
- Розділ 7.** Маркетингова товарна політика
- Розділ 8.** Товарна інноваційна політика
- Розділ 9.** Маркетингова політика розподілу
- Розділ 10.** Інфраструктура товарного ринку
- Розділ 11.** Промисловий маркетинг

Том 2

- Розділ 12.** Інформаційний маркетинг
- Розділ 13.** Маркетинг у банку
- Розділ 14.** Маркетинг послуг
- Розділ 15.** Інформаційні технології в маркетингу
- Розділ 16.** Міжнародний маркетинг
- Розділ 17.** Кон'юнктура світових товарних ринків
- Розділ 18.** Маркетингова цінова політика
- Розділ 19.** Маркетингова політика комунікацій
- Розділ 20.** Рекламний менеджмент
- Розділ 21.** Стратегічний маркетинг
- Розділ 22.** Комерційна діяльність посередницьких організацій
- Розділ 23.** Маркетинг персоналу